www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УКРАЇНСЬКИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОГО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 216. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 17 вересня, 1923.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

VOL. XXXI. No. 216. Jersey City, N. J., Monday, September 17, 1923. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ОБМАНЬСТВ В ТОРГОВЛІ ВУГЛЄМ.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Президент Кулидж приказав федеральній вуглевій комісії зробити як найдокладнійше слідство над торговлею твердого вугля, щоби запобігти обманьствам та рабункови публики через торговців.

Головною недостачою, проти якої звертається увага Білого Дому, є безпотрібне торгованне вуглем, якого наслідком є зайве підношенне цін товару. В деяких случаях вугль переходить аж через чотири руки, заким він, вийшовши з майни, перейде в руки споживача вугля. На основі тимчасових розслідів стало відомим президентови, що зиски декотрих торговців вуглем виносить по 3 та 4 доляри, а в рідких случаях навіть 4 доляри 75 центів на тону.

Федеральний уряд не дав до зрозуміння, як він, розслідивши вже торговлю твердим вуглем, думає запобігти рабованню публики торговцями. Догадуються лишень, що федеральний уряд не буде міг ужити своєї влади проти них, а відноситься достейтових урядів, щоби вони почали судові процеси проти всіх, що побирають неоправдані зиски з торговлі найважнійшим топливом.

СТЕЙТ БЕРЕТЬСЯ ДО ТОРГОВЛІ ВУГЛЄМ.

ЛІНКОЛЬН, Небраска, 14. вересня. — Стейтовий губернатор Браейн оповістив, що він незадовго пустить в житє машину для продажі вугля по цінах кошту для всіх мешканців стейту. Має він замовленого вугля на зиму на 15 міліонів долярів та хоче, щоби при продажі помагали йому всі місцеві уряди по містах та селах.

НЕВДАЧА БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АГЕНТІВ СЕРЕД ЮНІЙНИХ РОБІТНИКІВ

ДЕКЕЛТОР, Илинойс, 14. вересня. — Збори илинойської Федерації Праці, що обєднує майже всі илинойські робітничі юнії, відкинули значною більшостю голосів внесенне на „амальгамацію" (зіллятте) всіх юній в одно тіло, як се пропонував большевицький аґітатор Вілєм Фостер.

Бесідники закидали Фостерови, що він стремить до розбиття робітничого руху та зведення його в большевицьки лабети. При голосованню проти Фостера голосувало 350 голосів, за всего 80.

ЗНОВА ДВА ВОЄННІ КОРАБЛІ РОЗБИТІ

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — На побережу Тихого Океану коло Санта Барбара розбилися два американські воєнні кораблі типу контрторпедовців („дістройєрс"). Кораблі називалися: Фарагат та Сомерс.

Вістка про сю нову втрату так заворушила міністерство фльоти, що сейчас приказано розвести як найдокладнійше слідство над причинами катастрофи та подати вислід слідства до публичного відома.

З сими двома кораблями число кораблів, розбившихся за послідний тиждень на Тихому Океані, виносить вже 9.

ЗА ПРИВЕРНЕННЯМ БИТТЯ ЗЛОЧИНЦІВ

ВІНІПЕГ, Манітоба, Канада, 14. вересня. — З нагоди ревізії карного закона виступив прокуратор Грегем з проектом, щоби місто вязниці завести в деяких случаях на злочинців фізичну кару.

Кару малиб вимірювати при помочи спеціяльної машини до биття („спенкинг мешін"), яка має бути ріжної грубости та може бити з ріжною силою. На думку внесходвця, ся нова (на ділі дуже стара) метода кари запобігалаби богато злочинам та булаби богато більше людяна, як теперішні побої руками, які практикуються в канадийських тюрмах.

ВЕЛИКІ ВТРАТИ ЧЕРЕЗ МОРОЗИ

ШИКАГО, Илинойс, 14. вересня. — Фармери середно-західних стейтів, заскочені передчасними морозами, спішуться зі збиранням своїх рільничих продуктів з піль.

Мимо сього богато шкоди не дасться вже оминути. Одні тютюнові фармери з Вискансина обчисляють, що вони стратили через морози яких 300,000 долярів.

МІСТО ПРОГАНЯЄ 2,000 РОБІТНИКІВ

ДЖАНСТАВН, Па., 14. вересня. — Міський уряд приказав покинути місто всім Муринам та Мексиканцям, що не жили в місті послідних 7 літ. Наслідком сього зарядженя вийшло вже з міста 2,000 робітників.

Міський уряд подає за причину свого зарядження те, що через сі дві групи населення були в місті поважні заворушення.

ГАЗЕТЯРІ ХВАЛЯТЬ СОЦІЯЛІСТИЧНИЙ УРЯД В МЕКСИКАНСЬКИМ СТЕЙТІ

МЕРІДА, Мексико, 14. вересня. — Південно-американські газетярі, котрі виїхали були зі своєї конвенції на розслідженне умов в соціялістичним мексиканськім стейті Юкатані, вернулися з великим похвалами для поступу, який сей стейт зробив на всіх полях національного життя.

ВІЙСКОВА ЦЕНЗУРА ГАЗЕТ В ТУЛСІ

ТУЛСА, Оклагома, 14. вересня. — На приказ губернатора стейту заведено військову цензуру на місцеві газети на так довго, поки в околиці буде тревати виїмковий стан. Військовий цензор заняв уже свій уряд в редакції газети „Де Туласа Трибюн" та приказав редакції предкладати собі до переглядненни все, буде поміщене в газеті.

ЩЕ ОДНА РАДА НА ДОРОЖНЕЧУ ТОПЛИВА

СПРІНГФІЛД, Массачузетс 14. вересня. — Товариство Американських Інжинерів виступило з пляном заведення так званих вуглевих фондів ощадности, подібних до клюбів Рождества. Після сього пляну всі споживачі вугля мали організуватися в клюби та ощаджувати гроші через цілий рік і давати їх на процент, щоби в зимі мати защо купувати вугля.

ПРИЗЗД ВІДОМОГО ПОДОРОЖНИКА ТА ВЧЕНОГО ДО АМЕРИКИ.

До Отави, в Канаді, приїхав Фіртйоф Нансен, відомий подорожний та вчений, славний зі своєї ратункової акції для голодуючих в Росії, щоби перебути цілу зиму в Злучених Державах та Канаді та дати кілька відчитів про Лігу Народів та тим подібні питання межинародної політики.

ДЕМЄСІ ДАЛЬШЕ БОКСЕРСЬКИМ ЧЕМПІОНОМ СВІТА.

Під велики шатром на Поло Грандс в Ню Йорку відбулася в пятницю, 14. вересня, велика кулачна боротьба за чемпіонат світа в боксованню. Ставали до себе до кулачного дбовою: Південний Американець Фірпо, як визовник та дотеперішний чемпіон Демпсі. На бійку прийшло 85.000 видців, які заплатили разом за вступ 1 міліон 250,000 долярів.

Побідником вийшов без трудности Демпсі, побивши свого противника в другій стрічі. Прихід з бійки розділено так, що Демпсі яко побідник дістав 468,750 долярів, Фірпо 156,250 долярів, арянжери решту.

СКІЛЬКИ ІНВАЛІДІВ Є З СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

У звіті, виданім „Міжнародним бюром праці", читаємо таке: Інвалідів, що одержують запомогу є в: Німеччині 1,537,000, Австралії 706.000 Австрії 164.000, Бельгії 50.000, Канаді 45.000, Зел. Державах 157.0000, Фінляндії 10.000, Франції 1,500,000, В. Британії 1,170.000, Італії 800.000, Польщі 320.00, Румунії 100,000, Югославії 164,000, Росії 775,000, Чехословаччині 236,000, Новій Зеляндії 20,000. Загальне число інвалідів цілого світа 4,124,000. Одначе тут ще не зачислено урядової статистики жертв війне в Туреччині, Болгарії, балтійських державах, Португалії, Малярщині й Японії. Отже можна приняти, що загальне число воєнних інвалідів усього світа більше як 10 міліонів.

ПРИЗЗД КУНА ДО АМЕРИКИ.

В пятницю, 14 вересня, приїхав до Злучених Держав др. Вільгелм Куно, бувший німецький канцелер, попередник теперішнього канцелера Штрезмана.

Куно приїзджає до Америки в характері представника німецької корабельної фірми та заявляє, що його приїзд не має нічого спільного з політикою. Запитаний газетярами про умови в Німеччині, говорив він, що життє там стає з дня на день щораз тяжче, та що як не зайде поправа, то треба буде сподіватися подій, які відобються поважно не лишень на Німеччині, але й на всіх сусідних краях. Він вказував на поважні наслідки для цілого світу з того, що рух промисловий в Німеччині стає на мертвій точці. Він заявився, що сплата воєнних довгів може наступити лишень після пляну Англії, за котрим, на його думку, стоять теж і Злучені Держави.

ЗА КРАДІЖ 7 ЦИГАР ДО ТЮРМИ.

Перед стейтовим карним судом в Ню Йорку поставлено оногді якогось 23-літного Говалаш обжалованого зате, що вкрав від спляючого в возі підземної зелізниці подорожного сім цигар. Поставлений перед суд зелізнишим детективом обжалований признався до вину, і суддя видасть за кілька днів на нього вирок. Грозить йому за се кара від пять до десять літ.

ЧОТИРИ ОСОБИ ЗГОРІЛИ В ОГНИ.

Підчас пожару одного дому в Ню Йорку згинуло від огню четверо осіб з тої самої родини. Огонь почався десь в підвалю, а спинайчися по сходах, зайшов на третий поверх, де заскочив родину Бунера та задушив мужа, жену та двоє дітий, заким наспіла огнева сторожа.

ДІТОЧИЙ ІДЕАЛ.

В одному шпидали в Ню Йорку помирає поволи від невилічимої серцевої недуги 12-літний хлопчина Стандейл. Говорить він лікарям, що він знає що помре, та що се його не журить так, як те, що він хоче стати пластуном („скавтом"). Його ідеалом було все здати іспит на скавта. Довідавшися про се товариство пластунів призначує кождого дня кількох членів-хлопців, щоби вони відвідували недужого хлопчину, якого ідеалом є стати одним з них. Від відвідин хлопчина набирає поволи віри в можливість свого виліченя.

З ТРОШЕВОГО ТОРГУ В НЮ ЙОРКУ.

Економічні і політичні відносини в Европі вплинули, що в останніх днях на нюйоркському грошевому торзі падали потрохи у ціні гроші (паперові) Французькі, італійські, а навіть англійські.

Коли на біржі появились чутки, що італійський премієр Муссолині хоче іти війною проти Юго-Славії ізза пристані Фюме, так у середу (12. с. м.) ліра впала в Ню Йорку на 17 точок в порівнаню з ціною попереднього дня. Щойно пізнійше того дня ціна лір знову трохи підскочила, як показалась їх потреба, бо нюйоркські шовкові промисловці робили замовленя на італійський шовк ізза кризи в японському шовковому промислі по землетрясенню.

Найзамітнійші в минулу середу були ціни німецької паперової марки. Рано того дня продавано по півтора міліона німецьких марок за одного американського цента. Перед замкненем біржі надиво і німецка марка була поправилась, бо вже давали тільки один міліон марок за цента. За білион хотіли 10 долярів. А щож тому рік треба було за один міліон німецьких марок заплатити 6.50 долярів, а тому 10 літ $250,000.

Польскі марки ще продавано трохи дорощще, бо продавано міліон марок за 4 долярів.

Австрійські корони від довшого часу держаться одної ціни (бо більше не друкують), по 14 долярів за міліон.

ЖИДИ ВВОДЯТЬ УКРАЇНСЬКУ МОВУ У СВОЇ ШКОЛАХ

Ужгородськачасопись „Руська Нива" пише: Дотепер в школі жидівської громади в Ужгороді учено по мадярськи Шкільний відділ звернув громаді увагу, що можна вивти або по єврейськи (жидівськи) або в державній мові (руській). Тож жидівська шкільна рада постановила завести у своїй школі науку в руській мові.

ОБЄДНАНЄ В ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Ужгородський дневник „Русин" (з 26. м. м.) повідомляє, що дня 23 серпня с. р. відбулися в Берегові наради жидівських політичних партій Підкарпатської Руси, на яких постановлено злучити всі жидівські партії в одну партію, яка буде називатись „жидівська партія Підкарпатської Руси".

В нараді взяло участь 150 делеґатів.

ЕСПАНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ СКІНЧИЛАСЬ ПЕРЕДАЧЕЮ ВЛАДИ ВІЙСКОВІЙ ДИРЕКТОРІЇ

МАДРИД, столиця Еспанії, 14. вересня. — Революція в Еспанії покищо покінчилася в той спосіб, що король Альфонсо XIII приняв уступленне міністерського кабінету Алгусемаса, а поклика на премієра ґенерала Пріма Рівера, під котрого проводом збулася безкровна революція. Король поручив йому також скласти військову директорію для тимчасової управи державою.

В цілій Еспанії проголошено стан облоги, але в краю панує повний спокій.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ПРИЇЗДИТЬ ДО АМЕРИКИ

ЛОНДОН, 14. вересня. — Бувший британський премієр Давид Лойд Джордж вибирається ще при кінці сього місяця до Америки. Він має приїхати до Ню Йорку дня 5. жовтня с. р.

Він хоче виголосити лекції в більше як 20 містах Злучених Держав і Канади.

АМБАСАДОР ГАРВІ ХОЧЕ ГОВОРИТИ ПРО ПОЛІТИКУ КУЛИДЖА

ЛОНДОН, 14. вересня. — Сюди прибув нині американський амбасадор в Англії полковник Джордж Гарві. Він заявив, що представить британській публиці американську політику під теперішньою адміністрацією Кулиджа.

ЩО НІМЦІ ПЕРЕБУЛИ В РУРЩИНІ

БЕРЛІН, 14. вересня. — В півурядовому німецькому звідомленню сказано, що вчасі французької окупації в Рурщині убито 120 Німців, та що Французи заграбили там півтора триліона німецьких марок. Також французи засудили там на тюрми й арешти 145,000 осіб, разом на 1,500 літ кари. Прогнали вони з рідних осель 131,000 осіб.

МУССОЛІНІ ЩЕ НЕ СПИНИТЬСЯ З АНЕКСІЄЮ ФЮМЕ

ПАРИЖ, 14. вересня. — З Риму повідомляють, що італійський премієр Муссолині покищо не проголосить ще анексії (влучення) пристані Фюме. Тепер він відбуває у сій справі наради з Юго-Славією.

ПРИСУД СВІТОВОГО СУДУ ПРОТИ ПОЛЬЩІ

ГАГА, столиця Голяндії, 14. вересня. — Постійний Суд Міжнародньої Справедливости видав присуд у справі німецьких кольоністів в Польщі, яким польський уряд забрав землі.

Сі кольоністи осіли на польських землях в Познанщині і на Поморю ще перед підписанем версайського мирового договору. Колиж Польща захопила ті землі зараз по побіді алянтів, вона викинула німецьких кольоністів і загарбала їх землі.

Тепер Німеччина віддала сю справу до вирішення світовому судови, який постановив, що Польща не мала права ані викидати Німців ані забирати їх земель, а навпаки, що на основі постанов про права й охорону національних меньшостий, які Польща приняла в умові з алянтами, вона обовязана шанувати права національних меньшостий і їх приватну власність. Длятого Польща мусить звернути землі, які загарбала від німецьких кольоністів в Польщі.

Сей присуд світового суду проти Польщі вважають тут важним рішенем, на якого основі будуть опиратись другі національні меньшости в Польщі і в других державах, котрі терплять тяжкі переслідування.

АМЕРИКАНСЬКІ СЕНАТОРИ ВЕРТАЮТЬСЯ З РОСІЇ ДОМІВ

МОСКВА, 12. вересня. — Американські сенатори, що приїхали сюди яко висланці накладця Герста, покидають Москву і вертаються небаром домів.

РАТУЮТЬ ДІВЧАТ З НЕВОЛІ В ГАРЕМАХ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 14. вересня. — У звідомленню, яке предложено Зборови Ліґи Народів, сказано, що минулого року виратувано в Туреччині 300 дівчат з неволі в гаремах.

ЯПОНІЯ ЗАКУПИТЬ МАТЕРІЯЛИ НА ВІДБУДОВУ ПО ЗЕМЛЕТРУСІ

ТОКІО, столиця Японії, 14. вересня. — Японське правительство постановило купувати матеріяли на відбудову зруйнованих землетрусом будівель через окрему урядову аґенцію закупна.

Ся аґенція збере потреби в засобах сталі, міди, дерева й інших матеріялів і закупить відповідну скількість для видачі до будівлі.

ПРОДАЖНІСТЬ І ЧЕСНІСТЬ СЕРЕД КИТАЙСЬКИХ ПОСЛІВ

ПЕКІНГ, столиця Китаю, 12. вересня. — Нині була проба вибору президента китайської републики, але не вдалась, бо бракувало потрібного числа послів парляменту до вибору, яке має виносити 580.

Оголошено, що друга проба буде в пятницю, 14. с. м., але і на сю нема надії, бо до кворум бракує найменше 150 послів, які є між тими, що втікли з Пекінгу. В самому Шанґаю перебуває тепер до 300 послів, котрі не хотять їхати до Пекінгу і подосувати на Тсао Куна.

Кандидат платить вже за голоси по $5,000, а навіть і до $10,000, але не може здобути потрібного числа виборців, бо 200 послів не дасться підкупити за жадну суму.

Як так далі піде, то безладе в Китаю ще потриває довший час, а скінчиться хиба аж наслідком якогось політичного перевороту.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАНЕ ТІКЕТІВ, РОЗКИДОК, АФІШІВ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРІВ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ, ЧАСОПИСІВ І ВСІХ ИНШИХ РЕЧИЧ, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕНЯМИ ДО СВОЄЇ ПРИВАТНОЇ ДРУКАРНІ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.
Three cents a copy

		ПЕРЕПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates.

One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДОВГ.

Кождий муж має довг супроти женщини, що покидає дім свого батька й матір, щоби бути його женою; зречися богато своєї самостійности; зносити його самолюбство, нудьгу та примхи; піклуватися ним в недузі; доглядати всего того, що робить його життя вигіднійшим, веселійшим, кращим.

Сей довг любови та посвячення може муж сплатити хоча в части через забезпечення себе в певній, богатій, сильній запомоговій організації; через відданне жені членської грамоти в Українськім Народнім Союзі, якою ся могуча організація зобовязується законним способом виплатити жені на випадок смерти мужа відповідне посмертне.

В той спосіб примірний муж ратує свою жену перед тим, щоби на случай його смерти вона пішла з його іменем попід чужі плоти бездомною вдовицею.

ПАЛОМНИЦТВА ПОЛЬСЬКОГО МІНІСТРА.

Пан М. Кухарскі, польський міністер польського промислу та торговлі, що кілька тижнів тому назад, як писали польські газети, пропав з Польщі, виринув у Лондоні. Як видно, пан міністер не покидає завзято своєї думки роздобути для польського скарбу гроші та стати польським міністром скарбу, як се йому обіцяв польський президент.

Виїзд Кухарського з Парижа потверджує слова американського банкира Моргана, що він за ніяку позичку Польщі не знає (себто знати не хоче). Зате приїзд пана Кухарського в Лондон, показує, що з Польщею мусить бути дуже круто, коли вона посилає свого урядового жебрака навіть до зненавидженої Англії. Показує се теж на те, що любовні залицяння межи французьким кавалером та польською повією щось не зовсім в порядку.

Рівночасно, як з Парижа йдуть вісти про виїзд пана Кухарського до Лондону, з Варшави дзвонять в дзвони, які то гарні бизнеси обіцює Польща всім тим, що зложать їй державну позичку. Обіцює польський уряд всім покупцям польських бондів небувалі користи: вони будуть брати не проценти, але участь в зарібках на спілку з польським урядом; їх довги будуть гарантовані 60 процентами мита, отже довг буде сплачений за шість літ, а опісля вони будуть брати чисті зиски без капіталу.

Словом, ще одна ілюстрація тяжкого фінансового положення польської держави.

ЧИ УКРАЇНСЬКІ НАЙМИТИ ІНАКШІ?

Американська майнерська юнія розкрила перед американською публикою провокаторську роботу московських наймитів. Виходить з фактів, доведених юнією, що наймані московськими большевиками агенти приступали до юнійних організацій, щоби нищити їх зі середини. Сих агентів зпершу платив московський уряд, поки мав ще деякі фонди, і витратив на сю провокацію півтора міліона долярів. Коли московських фондів не стало, наймити московських агентів впали на думку збирати на ріжні цілі, які захоплюють серце людини, як: запомога для страйкарів, для голодуючих, для політичних вязнів і т. п. Гроші, зібрані в той спосіб, просто конфисковано на пролетарську революцію, себто обертано на гарний прожиток большевицьких наганячів, які не хочуть чесно працювати на життя.

Сі факти варта піднести тому, щоби я ми, українські іміґранти побачили, що українська іміґрація в Америці не є ніяким виїмком, що й серед других кругів американського населення велася провокаційна робота большевицьких наймитів. Маючи перед собою факти, предложені майнерською юнією, можна краще зрозуміти ту провокаційну роботу, яку ведуть московські наймити в деяких запомогових організаціях, „сверлючи" їх зі середини, нищучи їх через свої газети, віча, організації, гейби вони були їм найбільшими ворогами.

Факти, предложені майнерською юнією, потребують ще вияснення з української сторони. Фактом є, що громадянин Володимир Целевич, представник ріжних старокраєвих організацій, заявив на всенародній вічу, що відбулося в Ню Йорку дня 19. серпня с. р., що в большевицьких газетах в Америці появилися були вістки, що серед української іміґрації в Злучених Державах зібрано на допомогу політичним вязням в Галичині суму 8,000 долярів, одначе ті гроші на допомогу політичним вязням в старому краю не пішли. Українські політичні вязні, арештовані польським урядом за боротьбу в старому краю минувшої осени, сидять в числі 150 люда, але вони не дістали зібраних большевиками в Америці гроший. Гр. Целевич на запити учасників заявив ще раз, що нашо зужито зібрані большевицькими агентами гроші на політичних вязнів, він не знає, але він знає, що їх на допомогу політичним вязням не вжито.

Отсе буде український причинок до діяльности московських агентів серед робітництва в Америці.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

СКАНДАЛ З ІНТЕНРОВАННЄМ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО В ПОЛЬЩІ.

(Оригінальна дописка „Свободи" з Відня).

Я вже писав коротко про задержание митрополита Шептицького на двірці в Дзедзіцах, а радше про відчіплене спального воза з хорим митрополитом та про висланє того воза до Познаня, де митрополита інтерновано в жіночім (!) монастири Хариток.

Ціла та подія викликала не лиш величезну світову сензацію але прямо скандал, який уряд польський та ціла Польща взагалі не так скоро вимажуть з людської памяти.

О. митрополит виїхав перед двома роками до Америки яко апостольський візитатор і то на паспорт дипльоматичний папської курії. Що робив в Америці, про се знають Американці ліпше як ми тут в Европі. Після вістий американських газет виконував він свій візитаторський уряд та збирав гроші на воєнні сироти. Ліва преса закидувала йому, що не аґітує і не збирає гроший на визволенне Східної Галичини.

Однак на злодію шапка горить. Вшехполяки (а котрий властиво Поляк не є фактично вшехполяком?) піднесли крик, що митр. Шептицький аґітує проти признання Східної Галичини Польщі, а крики ті ще змоглися, коли прийшла вістка, що о. митрополит був на папу двіч перед рішенням з 14. марта с. р. французького премієра Пуанкаре. Що вони там оба говорили, про се автентичної відомости не маємо. Знаємо лиш, що Пуанкаре заявив тоді, що Східна Галичина дістане так далеко ідучу автономію, що буде вповні задоволена (?!).

Про якусь чисто політичну акцію митрополита впрочім, нічого не було чути. Звісно було тільки се, що митрополит виступав перед численним збором ватиканських шпіців зі своїм знаним проектом злучення церков та заведення української мови у церковних відправах. Ті напрями — се річ, впрочім, не нова. Недавно навіть вселенський патріярх в Царгороді заявив в однім інтервю, що він нічого не мав би проти „соединенія", лише що питання чисто догматичні готові станути сьому на перешкоді.

А щодо Східної Галичини то ми знаємо добре становище Риму в тій справі зі слів о. Дженокіків, коли по торжественних приняттях з боку українського гр. кат. населення в Галичині він приїхав зі Східної Галичини до Варшави.

О. Дженоккі висказав тоді своє повне вдоволенє з признання антантою сСхідної Галичини Польщі, бо се, казав, причиниться до успокоєння умів. По словам о. Дженоккія латинське (польське) духовенство також горячо причиняється (!) до того успокоєння, а постепенне вводженє целібату (перший тут очивидно о. Хомишин!) причиниться також не мало до розвязання помотаних східно-галицьких відносин.

Ось якої думки вислалець Ватикану о. Дженоккі.

Ортатовно о. митрополит рішився вернути до краю. Курія папська перевела відповідні переговори з послом польським при Ватикані Скршинським і на підставі заключеного порозуміння о. митрополит явився особисто у того посла і дістав візу. Все отже було впорядку.

Було се ще однак за правительство генерала Сікорського і тому вшехполяки вже тоді, щоби йому докучити, підняли гвалт. Та о. митрополит занедужав у Відні і справа притихла. За той час настала зміна польського кабінету. Вшехполяки порозумілися з Вітоскімі; прийшли до власти, а вшехполяк Гломбінський „завдяки" (як кажуть Москалі) ворогові всього що українське, став міністром просвіти і віроісповідань.

Понеслися звідсу чутки про поворот митр. Шептицького до краю і се кинули польські шовіністи в жар. Вітов був власне в Сяноці, коли до нього дійшла та грізна вістка. Він зараз зателеґрафував до польського посла Ляскоського у Відні, щоби „ужив всіх способів", щоби виїзд митрополита до краю зупинити. Та що-ж міг зробити Ляскоськи йи чужого карю? Нераз бувало вже таке, що послі робили заходи у дотичного уряду, щоб когось вигнати з держави. Але — не випустити? Ні! такого ще не бувало, то і Ляскоському се удатись не могло.

Тимчасом віза на пашпорті виходила вже 23. серпня, а продовженє не могло бути бесіди. На лихо митрополит ще й занедужав тяжко і лежав у шпиталі оо. Бонібратів. Треба було рішатись скоро і тому о. митрополит казав себе завезти з ліжком на дворець, де його поміщено в одним відділі спального вагону. В ночі з 22. на 23. серпня заїхав поспішний поїзд з тим возом на стацію Дзєгіце і там розпочалась ґрера: других пасажирів (що солоно заплатили за свої місця до спання) викинено по большевицьки з вагону, котрий відчіплено і вислано до Познаня.

Надармо ждав у Перемишлі на двірці епископ Коциловський, а у Львові брат митрополита о. Клим. О. митрополита в поїзді не було., Польський міністер внутрішніх справ д-р Кернік заслав його — для більшої сензації до монастиря Хариток.

І вийшов скандал, якого навіть давна корона польська не виділа!

Раптом преса польська вдарила себе у своє пусте чоло і замовкла з диву та з сорому. Ледви не ледви зачала із себе видушувати якісь неартикульовані звуки, шукаючи за помочю в тяжкому положенню.

І знайшовся яко перший борець, пан Ян Заморський, вшехпольський спеціяліст по українському питанню. Він виїхав передівсім з „національним ренеґотцством" митрополита, і як то він колись висилав пізнійшого епископа Ортинського по польських панах, щоби їх до українства навертати а через се скріпити католицизм в українськім народі. Та виводи пана Яна скандалу не усунули і „Нова Реформа" щиросердечно стверджує, що скандал є тай ще великий, і що завинили його вшехполяки кричучи, що поворот митрополита спровокував би ворожі для нього демонстрації у Львові. Але — каже „Нова Реформа" — на то є уряд, щоби до демонстрацій не допустити, а впрочім, демонстрували-б хиба партійники Гломбінського, а на них чейже він вплив ще має. Митрополит каже „Нова Реформа", мав право вернутись до держави, котру „просьбою о візу признав", а коли уряд має йому що до закинення, то на се має суди. Крутить Гломбінський, коли кіже, що митр. Шептицький виїхав без дозволу Ватикану, бо се брехня. Ціла афера — се політичний скандал, а про політичне значінне того скандалу обіцює „Нова Реформа" ще сказати своє слово.

* * *

Як бачимо, Польща має клопіт не лиш з ріжними народами, яких понахапувала до біса, але і з ріжними віроісповіданнями. З православними помагає собі, установивши на власну руку якусь автокефальну російсько-польонофільську церков*). Як звісно, митрополит Шептицький рад би в Ковлі і на Волині відновити унію та іменував лукьким епископом о. Боцяна, котрого Польща не пускає до Луцька.

Недавно плакала вшехпольська „Газета Варшавська" ревними сльозами, доказуючи, що унія берестейська з 1596 р. була великою помилкою. Дуже її заболіло також, що о. Лозинський, католицький епископ в Новгордку, білоруський патріот і мріє про унію, а докищо заводить білоруські побічні богослуження.

Одначе лишім ті речі прихильникам і ворогам унії. Я потую їх тут лиш з журналістичного обовязку. Важне що інше: Стався скандал, скандал неоцінимий.

Але паки і паки реку Вам, Американські Українці: буде еще більший злочинний скандал і то по Вашім боці, коли Ви отсього скандалу не використаєте основно в американській пресі!

Відень, 28. серпня, 1923.

Клим Обух.

*) Першого архиепископа її забив чернець о. Смарагд.

Матвій Костишин.

ЗАГРАЙ, СИНЄ МОРЕ!...

Відозвися, сиза чайко,
Розбий люте горе.
Усміхнися, славна Січи,
Заграй сине море,

Заграй, море, жовтим филям,
Нехай погарцюють,
Чей їх танець Запорожці
Чубаті почують.

Тай випливуть зза лиману
Як колись бувало,
І знов буде на байдаках
Сотні веслувало.

Грай же, море, і розбуджуй
Безталанні діти,
Щоб в кайданах не довелось
Покотом сидіти.

Гони филі аж до Дніпра,
А він перекаже
І розбудить кров козацьку,
Дорогу покаже.

На схід по Дон, а на захід
Через Прут до Сяну,
Виганяти з рідної землі
Шляхту препогану...

Грай же море! грай же сине,
Стогне без упину,
Розвеселюй в безталанню
Неньку-Україну!

Як застогнеш, то і чайка
Сумно закигиче,
І розбудить кров козацьку,
У бій нас покличе.

Джемейка, Л. Ая., Н. Й.,
11. вересня, 1923.

КОМІТЕТ БУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО ШПИТАЛЮ У ЛЬВОВІ.

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА В АМЕРИЦІ.

Важкі часи налягли на український нарід, який попав в чужинецьку й силоміць накинену йому владу польської держави. Бо коли перед світовою війною давала нам австрійська держава, що правда невистарчаюче але все таки хоча мінімальне заспокоєння культурних потреб, то тепер польська влада не вдоволяєся тим, що не думає відбудувати знищені війною наші інституції, але навпаки відбирає нам беззаконним і насильним шляхом все те, що виборали ми собі довголітною кривавою боротьбою. Гнет нашого народу на просвітному й економічному полі викликує обурення цілого культурного світа, а вже о пімсту до неба кличе поведення польської влади в области так чисто гуманітарного характеру як шпитальництво й звязане з цим несення помочи хорим.

Наші хорі цілими днями вижидають по коритарах шпиталів, яких і так невелике число в краю, з природи річи відмовляють як раз нашим хорим найчастійше приняття з причини браку вільного місця. А коли вже пощаститься декому з наших земляків опинитися в неприв'ятній бо чужій атмосфері шпитальної салі, то замість теплої, щирої опіки зустрінеться він з холодним, байдужим, а часто прямо ворожим відношенням. А таке нелюдяне трактоване наших хорих випливає часто прямо з упереджения, погорди а навіть простої ненависти до української мови, зглядно до греко-католицької чи православної віри з боку польських лікарів і прислуги. Коли додамо до цього врешті й цю обставину, що лікарі, сестри й шпитальна служба не розуміють або не хотять розуміти української мови, що очевидно виходить в некористь хорих, то це все вистарчає вповні до очеркнення і висвітлення прикрого положення наших хорих в польських шпиталях.

Та ці промахи виявлялися надто дрібними польській владі, коли в останніх часах польське міністерство здоровля усунуло всіх українських лікарів, що були заняті через довгі літа в шпиталях, а також замкнуло до них доступ всім молодим практикуючим лікарам. Цей розпорядок мав на цілі не тілки акцію проти нашого лікарського стану, але також відбирає нагоду нашим хорим Українцям зустрічатися хоча часом зі своїм лікарем, який побесідував би рідною мовою і щирійше ними занявся. Ярким доказом на правдивість цих слів послужить цей факт, що др. Долинський, який мав вже за собою 20 літ шпитальної служби й якого польське міністерство іменувало директором шпиталю в Стрию, заявлено з уряду в тому же міністерстві, що номінацію зноситься тільки тому, що він важиться в мурах шпиталя з хорими Українцями говорити по українськи. Ходить тут також о усунення невигідних свідків безпримірних відносин, серед яких приходиться нашим хорим перебувати в шпиталях. Цей розпорядок доторкає болючо також посередно нашу суспільність ще й тому, що молодим лікарям, які не мають змоги виїхати за кордом на практику, яка для спеціялізації з огляду на місцеві важкі економічні відносини є конечна, утруднюють польські чинники доповнювання своїх студій на місци бо в краєвих шпиталях не тільки що не одержують вони платних посад але навіть заборонюється їм безплатно практикувати.

В такому самому положенню находяться українські студенти-медики перед якими замкнено брами польського університету і клініки, а наш університет з причини браку власного шпиталя змір для них уладити студії лише з обсягу 4 перших семестрів.

Та наш Нарід загартований в боротьбі о волю недасться знищити. Коли польська влада, що стягає з нього податки і всякого рода надзвичайні драчки не дає йому того, що йому належиться, то нарід не буде сидіти з заложеними руками, а ТВОРИТЬ І ТВОРИТИ БУДЕ собі сам те, що до заспокоєння його потреб є конечне. Ми маємо ще з перед війни основану в 1904. р. інституцію Народню Лічницю у Львові — яка виказує дуже гарний розвиток і заспокоює бодай в части потреби наших хорих. Вона розвивається краще чим подібні польські інституції, дарма, що позбавлена підмог зі сторони теперішної ворожої нам польської влади, чого доказом загальне довіря не лише нашої суспільности а також Поляків і Жидів, які в великому числі зголошуються до неї о пораду. В останньому році уділено в Народній Лічниці 18660 лікарських оглядин.

Одначе такими вислідами й здобутками сьогодня по воєнній хуртовині ми рішучо не вдоволимося, бо при теперішньому стані річий недужі можуть діставати лише амбуляторійну пораду а тяжко хорих не можна приняти як також не можна виконувати більших операцій задля браку поміщення. Тому порішила Народня Лічниця у Львові в порозумінню з Українським Лікарським Товариством завязати комітет якого задачію повести акцію будови ВЛАСНОГО ВЕЛИКОГО ШПИТАЛЮ на площі, на якій стоїть тепер малий дімок Народньої Лічниці. Комітет працює від 2-ох місяців і найшов повне зрозуміння і попертя цілої нашої суспільности в краю, яка обильно складає жертви на цю високу ціль. Дотеперішній вислід да взапоруку, що розпочате діло в скорі увінчається успіхом і здійснить наші заміри й пляни.

Ми хочемо одначе сотворити таку інституцію яка відповідала би потребам нашого великого народа і всім вимогам найновійших дослідів лікарських наук. Щоби це виконати в цілости і можливо як найкорше не можемо обмежитися на лепти нашого збідніло старого краю, тим більше, що наш край постраждав від початку воєнної бурі до її кінця глубоке потрясення. І коли инші місцевости, що були видовищем війни відбудовуються завдяки державним підмогам, то кров і жертви українського народа зложені в часі світової війни стали наслідком міжнародної купецької ганебної політики жерелом доходу для наших ворогів, що розпинають дальше український народ. Проте недивно Вам буде, Браття, що ми котрі несемо на своїх плечах важкий тягар відбудови знищеного війною краю, даємо заосмотрення нашим інвалідам і воєнним вдовам по світовій і українській війнах і поміщуємо воєнні сироти по захистах, піклуємося і виховуємо зі збірок і добровільного місячного оподаткования сітку приватних народних і середних шкіл під управою Українського Педаґоґічного Товариства, які творять нездобуте заборло проти дужого й нахабного наступу польонізації підпертого штучним але тим не менше грізним для нас насаджуванням по наших селах і містах польських шкіл, творимо остою культуря, себ то український університет у Львові, НЕ МОЖЕМО БЕЗ ВАШОЇ СКОРОЇ ТА ВИДАТНОЇ ПОМОЧІ ЗДВИГНУТИ НАШ ВЛАСНИЙ ШПИТАЛЬ ЯКИЙ ЗИ ЗАПЕВНИВ НАШИМ ХОРИМ ТЕПЛИЙ І СЕРДЕЧНИЙ ПРИЮТ ПІД РІДНИМ ДАХОМ.

Браття, Ви дали вже після покінчення війни стільки разі повноту зрозуміння пекучих потреб краю, Ви дасте і тепер належну оцінку нашим святим замірам і зелізній волі побудувати й заосмотрити у все необхідне з теперішніми вимогами, укр. шпиталь, який принесе нашим лікарям і студентам-медикам потрібне вишколення а нашій недужі найдуть певне приміщення і людяне трактовання з боку своїх людий-лікарів і прислуги. Так не гаймо часу, не зволікаймо зі здійсненням так великого діла, а Ваші щедрі жертви Браття зза Океану приспішать лише цю справу.

Датки просимо по можности присилати в долярах, зазначуючи рівночасно, що мають бути виплачені в долярах, а то згодяду на валютову ріжницю, — на адресу: Тов. Взаїмних Убезпечень „Дністер", Львів, ул. Руська 20. Про кожню висилку просимо повідомити комітет будови народнього шпиталю у Львові, на руки скарбника д-ра О. Подолинського у Львові, ул. Петра Скарги ч. 4.

Др. Іван Куровець, голова Нар. Лічниці; др. О. Подолинський, скарбник; др. Дрималюк, директор Лічниці; др. Іван Бережницький, голова укр. Лікарського товариства.

(Печать).

ПОКЛИК

до родимців села Кобиловолок, повіт Теребовля.

Кількалітнє марево світової війни знищило нам усі просвітні інституції родимуи селі.

Підчас російської навазії, будинок читальні „Просвіти" був замінений на ґаражу, відтак Німці зробили з нього стайню на коні.

Завдяки родимцям, котрі приїхали із моря, по великих трудах зачато відбудову читальні. Зате відбудова шкільних будинків являється понад сили нашого громадянства. Через се щораз збільшаються ряди анальфабетів помім нашою молодіжию. Польський уряд у зрозумінях нам польонізаційних заходах, помимо підрощ великих податків, не дає жадних фондів на українські школи.

Наші громадяни, свідомі вади школи, удаються до нас, кличучи до нас, оданом з розпучливим кличем о негайну поміч. На цей клич, ми односільчани замешкалі в Гемтрамк, Миш. дня 26. VIII. 1923 скликали збори, на котрих започаткували на сю важну ціль 170 долярів.

Тепер відзиваємось словами просьби до всіх родимців, які живуть на землі Вашінгтона: поможіть рідному селу збудувати українську школу. Виховане в народнім дусі наших дітий є підвалиною нашої будучности.

Віримо, що не найдеться людин з нас, котрий не розуміли ваги школи та не дав на ню своєї лепти.

По всякі інформації просимо відноситись до сталого комітету в Гемтрамк, на адресу: V. Kowalsky, 2470 Danforth Ave., Hamtramck, Mich.

Id ffiylvfis tnlfynltov

Де є більша скількість родимців просимо вибирати свої комітети, та зібрані гроші висилати впрост до виду читальнього в Кобиловолках на руки Василя Баранника (Кримського), голови читальні.

КОМІТЕТ ОДНОСІЛЬЧАН СЕЛА КОБИЛОВОЛОК, ПОВІТУ ТЕРЕБОВЕЛЬСКОГО:

І. Тригу, голова; В. Лазечко, Я. Ковальский, секретарі; І. Шкварок касієр; І. Янчий, Е. Ковальский, А. Шкварок, контр. комісія.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читанне веде до просвіти, а просвіта — се сила.

Пишіть по цінник книжок до

"SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N. J.

ЯК ЖИВУТЬ УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ?

Товариство Помочі Письменникам в Трентоні, Ню Джерзі, за послідні часи своєї діяльности дістало кілька листів від ріжних українських письменників, з якими воно стоїть в зносинах в справі допомоги. Товариство хотілоб познакомити ширшу українську громаду в Америці з положенням наших найкращих письменників, щоби всі, які цікавляться розвоєм нашої національної культури, знали теж, як живуть ті, що своєму розвою поклали найкращу працю та жертвували найкращі роки свого життя.

Тому Товариство позволить собі подати кілька уривків з листів ріжних письменників, не подаючи з відомих причин самих імен письменників.

Ось один письменник, родом з Великої України, відомий український поет пише з Чехословаччини:

„Листа Вашого з 25 долярів одержав і складаю Вам і всьому Товариству щиру, сердечну подяку. Я постараюсь за всяку ціну сплатити свій борг і якось віддячити Вашому славному Товариству. Чи буде се через місяць, чи через рік — хто сказе? На Україні істнує закон, який позбавляє письменника авторських прав. І на Україні друкують мої твори не тільки нічого не платючі, а навіть не порозуміваються з автором, який зміг би хоч поправки зробити якісь в новому виданні.

А тут, на „чужині" дуже важко знайти видавця, а коли Ви і знайдете, то буваєте примушені віддати працю за безцінок.

А здавалось би, що людина, яка написала до великих книжок, має вже на те, щоб жити спокійно і продовжувати свою роботу. Ну, та колись буде і на нашій вулиці світло! Тоді з тим більшою приємністю і вдячністю я і мої колеги згадаємо Ваше Товариство, яке в скрукну хвилину нас підтримало.

Ще раз прийміть мою глибоку подяку"...

А ось так пише з Відня другий письменник з Великої України, відомий український вчений та суспільний діяч, та при тому й автор не злих оповідань:

„Спішу сповістити, що листа Вашого з 15 долярами я одержав, і прошу переказати Товариству Помочи Письменникам з Трентон мою щиру подяку за память і ласку, Вас же дякую особливо! Я добре тямлю Ваше імя і Вас самого, як одного борців за визволення Галицького Селянства! Але читаючи Ваше імя під відозвами — гарними відозвами—трентонського Товариства, не думав я, що се Ви! Сумно мині відчувати з Вашого листу, що не зазнаєте щастя і за океаном. Ну але взагалі не такі тепер часи, щоб ґаздувати людям, які болюють за свій нарід! Справі, поставленій Вашим Товариством, спочуваю як найсердечнійше".

Або знова один лист зі Чехословаччини:

„Сердечно дякую Вам і Товариству за десять долярів, що переслала мині редакція „Українського Прапору" в Чехословаччину.

Не відповідав Вам, бо був дуже хорий і тільки тепер можу Вам відписати.

Громадська Ваша мені допомога запрацьованими грішми, зібраними по копійкам, надзвичайно мене зворушила та й честь виказана мені велика.

До письменників я себе не зачислюю і претензій на значність до себе громадянства ніколи не мав і не маю.

Прожив 42 роки і як умів так й виконував свій громадський обовязок не думаючи, що в сьому є якись мої заслуги чи право на них. Бо на громадськи обовязки дивлюсь як на тяжкий хрест, який всі ми повинні нести, коли хочемо жити як нація, як організоване ціле і як навіть одиниці, що не задовольняються своїм призривним положенням народа-раба серед инших народів культурного світу.

Але, признаюсь отверто, та національна солідарність, що помітно зростає серед українського галицького племені, а яку і я на собі відчуваю, підмає духа, бодрить й таких, як і я...

Зворушив мене й Ваш простий, щирий лист. Немов то пишуть люди дуже близькі й давно знайомі...

Коли я проживу ще трохи, то в імени Вашого Товариства поверну ту допомогу тим, хто найбільш її потребує".

Отсей знова лист кидає деяке світло на житє українського письменника, закиненого в Болгарію:

„Не буду в подробицях описувати свого життя, я бачу, що Ви його розумієте.

Одно скажу, що гірше каторги.

Тепер промовлюсь за себе з приводу моєї праці на літературному полі.

Я зараз мало працюю, бо нема ніяк змоги, а у мене є давне дещо написане, та ні заціо куде послати.

Так, що поставити себе як слід, щоб і Ваше Т-во упевнилось, я зараз ніяк не зможу. Нема змоги хоч коротенько нарисати, та само по собі я не хочу іменувати себе письменником.

Мені волі, волі, а тоді я все зроблю. Я почуваю багато сили до писання, так життьові обставини так скрутно обставляють мене, що далі нема змоги".

Ще инчий письменник, сим разом Галичанин, проживаючий на іміґрації в Німеччині, пише нам так:

„Щире дякую Вам і цілому Вашому Шановн. Товариству, що не забуваєте про мене і помагаєте мені перетрівати нинішні тяжкі часи.

Вони дійсно незвичайно тяжкі. Це не фраза, щоб зворушувати людські серця, а щира правда.

До рідного краю не пускають, а на чужині дивляться на тебе як на ворога, як на щось такого, зайвого й непотрібного, чого требаб як найскорше позбутися. Чуєш це на кождім кроці. В хаті, котру за дорогі гроші наймаєш, на вулиці, в склепі, скрізь. І соромно тобі і так якось невисказано прикро, такий жаль почуваєш до світа й людий, що аж гидко.

Як не годен буде вижити, то треба буде літературне перо відложити на бік і взяти червоний атрамент та в якім Густі, або Мункачу, поправляти задачі. Поки що Америка ратує мене від того кроку, за що я її щире дякую. Від „Свободи" дістаю місячно 10 долярів за статі, вірші і взагалі за співробітництво. Це підстава мого істнування, бо **тутешні видавництва не платять нічого, а викладати на всіляких курсах доводиться теж за дурню.**

От чому я приймаю Вашу підмогу і дякую Вам дуже за неї. Може колись, або до Вашої каси віддам, або гроші поверну на якісь літературні цілі. На всякий спосіб будьте переконані, що вони не йдуть ні на люксус, ні на забаву, ні на жадні витребеньки, тільки на хліб насушний, і то малий і такого поганого, що у Вас, в Америці, певно навіть пси такого не їдять. Він камінем у жолудку лежить".

Він самий пише нам в другому листі:

„Я високо ціню тую прихильність, з якою Ви й Ваше Шановне Товариство ставитеся до мене. Це для мене велика потіха й дорогоцінна нагорода, що мої Земляки, гень за морем, не забувають про мене, читають і хвалять мої твори. Це дуже, дуже приємно почути, особливо чоловікови, котрий через війну стратив хату, платню, здоровля, усьо і сидить тепер у чужині, мов подорожний з розбитого корабля, якого море викине на чужий, невідомий берег.

Як буду здоров, то заберуся до викінчення всіляких літературних творів, котрі я відклав з року на рік і з дня на день. Буде це одинокий спосіб віддячитися Вам, бо другої спромоги не маю."

Ще инчий український письменник з Галичини, який залишився під польською окупацією, надсилає нам листа, який змальовує злидні українського письменника під польською владою:

„Десять долярів, про котрі пишете, я дістав перед пару місяцями. Не писав я про се Вам, ані подякував, бо я не знав, від кого ті гроші і для кого. Банк прислав їх мені з короткою запискою: „нам поручено виплатити Вам 10 долярів". Не написав, хто поручив, ані на що. Не знаючи, що сі доляри для мене, я сховав їх і ждав, коли прийде до мене яка вість, від кого вони і для кого. Аж з Вашого листа довідуюся, що то для мене від Вашого Товариства. Спасибі Вам за сю поміч, бо вона стала мені дуже в пригоді. Я від двох літ жив виключно з того, що мені „Свобода" присилала за мої оповідання. Через послідний рік я дістав по 15 долярів місячно. Тут, в рідним краю я не годен тепер заробити ані цента, бо такі настали підносини. Сам друкувати власним коштом (так як перед війною) не можу, бо власних грошей не маю, а друкарні тепер не дають кредиту. Отже вислід такий, що я тут на житє не можу заробити ні цента. Одиноким моїм ратунком була американська „Свобода" і випродаж моїх движимостий. Тимчасом мабуть і се вже мені урвалося. В червни опинився без цента. Я продав решту моїх книжок і троха меблів, тай за се виїхав в гори, ратувати — вже не здоровле, а решту життя. Тепер, коли Ви пишете, що тих 10 долярів для мене, а зміняю їх. Може ними добідую літо. Прошу подякувати за сю поміч Вашим товаришам. Але скажіть, що я волів би мати заробок, ніж запомогу. У мене цілий куфер оповідань, тут ще не друкованих. Маю також готову історію України написану, зі становища української державности. Можнаб її друкувати частями. Я ту історію написав на жадане виділу Просвіти. Рецензент (професор історії) обсипав її великими похвалами. Може би у Вас знайшлася яка спілка, котра видала би сю історію, або мої оповідання, — але в Галичині, бо тут друк о много дешевший, ніж в Америці."

Товариство наше, подаючи отсі виїмки з листів, вважає зайвим додавати щонебудь від себе. Вониж говорять за себе самі. Хто розуміє, що народні культурні діячі, які творять народну культуру та підносять свій народ на висший уровень знання та почування, повинні мати таке саме забезпечене свого життя, як всякий другий пожиточний робітник, не завагається післати сейчас допомогу для українських письменників на руки Товариства на адресу його секретаря

MR. W. HASIJ,
13 Furman Street, Trenton, N. J.

Тов. Помочі Письменникам.

ДАЛЬША ПЕРЕСИЛКА ФОНДІВ ОБЄДНАННЯ ДО СТАРОГО КРАЮ

Дня 6. вересня, 1923, післано до краю з каси Обєднання Українських Організацій суму $1,369.00 на слідуючі цілі:

На рідну Школу (зі збірки)		350.00
Спілка студентів Українців в Німеччині (зі збірки)	117.36	
Спілка студентів Українців в Німеччині від Обєднання	33.64	150.00
Від Ліґи Горожан, Ню Йорк	400.00	
Від Обєднання в Спрінг Вел	65.25	
Від Обєднання в Ємстердем	56.50	
Від п. М. Болехівського, Джоліет, Ілл.	5.00	
Від Обєднання	78.25	600.00
Тов. Опіки над Інвалідами, Львів (зі збірки)	46.36	
Тов. Опіки над Інвалідами, Львів від Обєднання	53.64	100.00
Союз Українських Інвалідів, Львів (уділи)	59.65	
Союз Українських Інвалідів, Львів, від Обєднання	10.35	70.00
Ольга Кобилянська, Чернівці (зі збірки)		12.00
На сироти у Львові (зі збірки)		16.50
На політичних вязнів у Львові (збірка)	12.00	
На політичних вязнів у Львові, від Обєднання	38.00	50.00
На фонд Федака (М. Болехівський, Джоліет, Ілл.)		5.00
На Літ.-Наук. Вістник (М. Болехівський, Джоліет, Ілл.)		3.00
На Світ Дитини у Львові (М. Болехівський, Джоліет, Ілл.)		1.00
На сиротинець в Филадельфії, Па. (збірка)		11.50
Загальна сума		$1,369.00

На повисші збірки зложили, крім вже проголошених, ще слідуючі жертводаваці: На Рідну Школу: Др. С. Демидчук, Филадельфія, Па. (програний заклад) $10.00; громада Шенандо, Па., пер. І. Чорний: на студентів і університет $20.00; на сироти $10.00; на інвалідів $10.00.

З дням 6. вересня остає в касі Обєднання з „Рідних Фондів" Фонд Українців на Кубі, Фонд Всеукраїнської Академії Наук, Голодних Україні, Кооперативної школи. Ці фонди будуть вислані після призначення, коли набіжиться більша сума.

Громадяни і Громадянки:—

Використайте нежду нагоду до збірок, щоби хоч у части дати поміч нашому народови! Всі збірки шліть негайно до Обєднання і подайте виразно, на яку ціль призначені. Не забувайте за школи, інвалідів, боєвий фонд, сироти!

Обєднання Українських Організацій в Америці.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

TELEPHONE: DRY DOCK 2030

П. СТАСЮК

118 FIRST AVENUE. Corner 7th Street. NEW YORK, N. Y.

Перворядний і одинокий в Ню Йорку український вируб сирого мяса як: воловини, вепровини, телятини, баранини і свіжих курей, як рівнож виріб всіляких вуджений на крайовий спосіб.

Ковбаси, кишки, сальцесони і другі вироби масарські суть приготовані з найлучшого свіжого мяса і кождого дня.

Вірю, що кождий клієнт мого складу вдоволений з товару і обслуги, та маю надію, що хто не звидів ще мого складу, буде ласкав загостити де найде вдоволенне, за що Пов. Родимцям згори дякую.

З поважанням

П. СТАСЮК.

КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У СТАРОМУ КРАЮ.

(Кореспонденція зі Львова).

IX.

ПРИВАТНЕ УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО.

Як австрійська держава (під впливом польським, польських міністрів) дбала за українське шкільництво перед війною це кожньому Українцеви в Новім і Стрім Краю аж надто відомо. Кому з нас не знані кличі ще до війни: „Наша школа в ярмі!" — „В школі наша будучність!". Українці важкою боротьбою за кільканцять літ одержали в Австрії всего 5 гімназій! Поляки ще перед війною мали без боротьби і жертв більше як 60 гімназій. Отже чи потрібно тут ширико розводитися над цим, яка небезпека **грозить Українцям на полі рідного шкільництва тепер під Польщею,** коли ще за Австрії українське шкільництво було тяжко переслідуване. Пригадаймо собі боротьбу Українців за українській університет у Львові за часів небіщики Австрії! Пригадаймо собі день 1. липня 1910. р. Того то дня згинув на львівському університеті український академік **Адам Коцко.** Сотка студентів мучилася в тюрмі! Всі ці жертви остали без успіху. Тепер же, як настала Польща, як ухвалою Ради Амбасадорів 14. марта 1923 р. признано Сх. Галичину Польщі, Поляки виповіли отверту боротьбу всему що українське, українському шкільництву, україно жерна газета „Слово Польське" (з 6. вересня 1923. р.) протонув взагалі знести, скасувати українську мову.

Тому український нарід мусить боротися всіми засобами проти цих ворожих затій. Тут повинні зникнути всякі партійні ріжниці!

На полі приватного шкільництва в Галичині ще перед війною працювати лише: „Педагогічне Товариство" і „Василіянки. З инших провінцій приватної ініціятиви в сім'ї власти є **перемиський жіночий інститут,** удержуваний спеціяльним, у цій цілі організованим товариством. Діяльність „Українського Педагогічного Тов." проявлялася в трьох напрямах: видавництво літератури для молодіжи (книжочки) і шкільних підручників, удержування приватних шкіл і опіка над молодіжю в бурсах. В піднаймі має УПТ. книгарню Ставропігії (Львів Руська ч. 3.).

Українське приватне шкільництво і цього, 1923. р., мимо переслідувань, у мимо нагінки польської поліції дало гарні успіхи. Українське приватне шкільництво веде в Галичині і українське Педагогічне Товариство (УПТ) — „Рідна Школа" — Львів, Ринове ч. 10. **Під управою „Рідної школи" в шкільнім році 1922-23 було в Східній Галичині: народних шкіл, в учительських семинарій, 4 семинарійні курси, 10 гімназій, 12 гімназійних курсів, курс промислової школи.**

ROYAL MAIL

Часті відїзди межи
НЮ ЙОРКОМ І ГАМБУРГ
на нових великих чудових „О" кораблях. Модерні під кождим оглядом.

OHIO, ORCA, ORDUNA, ORBITA

До Европи	ЦІНИ	З Европи	
2-га кл.	3-та кл.	2-га кл.	3-та кл.
ГАМБУРГ			
$130.....	$103.50	$130.....	$102.50
КИЇВ			
$150.....	$116.50	.....	$116.50
ХАРКІВ	$116.50	.....	$116.50

Цілковито приватні кабіни в 3-ій клясі
ВАЖНЕ! Не тратіть часу купити шиф-карти для Вашої родини в Европі. Нова квота отвирається 1-го липня.

Голоситься до аґентів або
The Royal Mail Steam Packet Co.
26 Broadway, New York City

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЮКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ТРЕТИЙ ТОМ.

(60)

Фінансова Наука.

Отже бондаварський маєток вони вже малиб.

Тепер бракує ще лише основний капітал в десять міліонів.

Тоді вони потрібують ще желізницю, що сполучує копальні з світовим ринком.

Пошукаймо спочатку десять міліонів.

Бондаварський поклад вугля вартий цього, а навіть ще більше. Але хто знає про це, хто вірить тому?

Газетна реклама, надіслані оголошення починають втрачати свій вплив. Це мистецтво розуміє вже кождий.

„Благословення боже з Каульманом! Хто купує гамбурґські льоси?"

Цей дотеп починають розуміти. Благословення Каульман справді має, але воно походить не від нього.

Коли Фелікс зробив послугу Івану і привів до нього директора, він помітив в часі розмови на столі кавалок вугля з відтиском рослини подібної до пальців. Цей вугіль походив з бондаварської копальні.

„А! Це слід доісторичного птаха!" промовив Фелікс.

„Ні!" відповів Іван, „це відтиск рослинного листа."

„Я маю такою гарну коллекцію петрофактів."

„То візьми і це до неї."

Фелікс забрав цей петрофакт з собою.

Тоді, коли Бондаварське акційне товариство було готове виступити з своїм підприємством, зявився в однім з найбільш росповсюджених німецьких видань, оздоблений ілюстраціями опис знайденого в бондаварській копальні відтиску ноги птаха. Стаття була підписана „доктором Феліціусом."

„Ми хочемо побачити цей відтиск!" скрикнули вчені. Виноходець дав сторовнію, яке полишило слід своєї ноги, вдавленої в мягкий (!) це вугіль також наукове імя: Protornithos lithanthracvides.

„Гого! стрівай!" скрикнули всі геольоги, фізіольоги, палеонтольоги, професори, вчені, сверлячі артезіянських колодезів; „це велике слово!"

Одна ґрупа вчених твердила, що це можливо, друга, що це неможливо.

Чому це неможливо? Бо в часі формації камінного вугля не було ані птахів, ані ссавців; тому в коминнім вуглі знаходять лише решітки рослин, мушлів і дуже рідко якусь рибу.

А чому це можливо? Бо всеж можна ще знайти щось, чого ще ніхто ніколи не знаходив. Ще гумбольд присягав, що в праєвіті не було мавп, бо ніде не знаходять фосільної мавпи, а від того часу знайшли в Анґлії одну, у Франції три фосільні макроліґеєи.

Обґрунтовання такої можливости обурили наново табор заперечуючих істновання птахів і вони назвали віруючих в істновання птахів ослами; навіть амфібії бувають лише в брунатнім вугілі. Який же злочин поповнив антроцітерів? А але про птахів не може бути і мови!

Нарешті, коли суперечка перейшла через усі інюстровані часописі, коли вона стурбовала німецьку, анґлійську і французьку публіку, цей сензаційний процес скінчили тим, що післали для розгляду і означення згаданого петрефакту комісію з пяти поважних професорів.

Доктор Феліціус запропонував тисячу дукатів тому, хто доведе, що його слід птаха не є слідом птаха.

Тоді трибунал вчених розглянув дотичний петрефакт і висловив одноголосно вердікт, що цей відтиск походить не від проторнітоса, але від листа росстини Annubaria longifolia. Це може і справді бути лише відтиском рослини, бо дотичний вугіль є не брунатний, але найчистійший чорний вугіль, в часі формації якого ще не істнувало жадного птаха.

Доктор Фелікс Каульман виплатив спокійно тисячу дукатів і подякував дуже красно цілій републиці вчених за те, що вони ласкаво пустили славу бондаварського вугля по цілому світу. Такої реклями він не здобув би за сорок тисяч гульденів. Тепер най собі люде кричать, що проторнітос є несиніницї! Реноме бондаварського вугля було стверджено науково.

Отже наближається сприятливий час для дебюту цього підприємства на біржі.

Цеж найбільше наука на землі.

Біржа має дні доброго і злого гумору. Інколи вона буває дуже наелектризована, вівці стрибають на луці; інколи вони вішають голови і не хочуть торкнути гарну травицю. Інколи вони блеючи просять вівчара обстригти їх, бо вовна їм вже занадто важка. Иншим разом всі вони тулять голови до купи і не зважають на жадні підбадьорення. Інколи невідомо чому провідний баран кидається бігти і всі инші біжать за ним, ані вівчар, ані пес не може стримати їх бігу.

Отже головна наука полягає в тім, щоб знати, коли на біржі добра погода.

Інколи бувають такі сприятливі дні, люде бувають в таким щасливім стані, листивники і гаманці в такім піднесенім настрою, що все щастить; навіть колиб хтось шукав консорція, щоб розкопати і продати кавлки Бльокоберґ (гора в Німеччині, на якій збирається нечиста сила), то він знайшов би підприємців і акціонерів для цього; иншим же разом люде не зважають навіть на турецьку желізничу позичку.

Отже одного такого гарного дня, коли кожда травинка буяє, винесли бондаварське камінновугільне підприємство на віденську біржу, і в день підписки перед банковим домом Каульмана та на вулиці кредитного закладу треба було виставити військовий кордон, щоб тримати в порядку масу напливаючих підписувачів. Публика охоча до підписки зібралась вже раннім ранком перед воротами; хто мав довіря до своєї сили, прокладав собі дорогу доктями: на роздавлені в натовпі калепюхи і одірвані поли сурдутів не звертали жадної уваги; на словесні кривди найвищого стопня та образи кулаком другого і третого стопня ніхто не зважав. Виходячі на вулицю вікна були розбиті і скрізь них кричали: „я підписую десять тисяч, сто тисяч, міліон! Тут кавція!" Відважні імпасти використовували вигоди своєї фізичної зручности, злазили на плечі своїх сусідів, звідти на балькон, всували голови до салі і кричали: „пів міліона!" А коли нарешті о шестій годині вечером ворота були замкнені, з балкону гукнули до натовпу, якому не пощастило підписатися: „підписка замкнена!" Натовп доведося збройною силою розганяти. Надвишка підписки була величезна; замість десяти міліонів було підписано вісімсот двадцять міліонів.

Чи підписувачі мали так багато грошей?

Ні в якім разі! Кождий складав десячу частину підписаної суми яко кавцію в иньших паперах. Грошей консорцій ще не бачив.

Ті, які відвідують тут в натовпі один одному поли сурдутів, ані хорують надвишкою грошей, ані мають щось спільного з добуттям вугля; але тепер на біржі панує добра погода, можна заробити. Бондаварські камінновугільні акції стоять понад номінальним рівнем; цей невеликий прибуток хотів би кождий, охоче сховати до кишені, тоді він не дбає далі про те, що станеться з відписаними ним акціями.

Але про це вже дбають, щоб дерева не росли до неба.

На чолі контрміни стоїть князь Вольдемар. Він один з найбільш славетних біржових матадорів. Коли багато людей, які підписались лише задля скорого прибутку, починає нести свої акції на біржу і продавати там, зріст курсу природно спиняється, надвишка боїться все нищою і нарешті курс починає падати. Коли підприємство здатне до життя, акції акціді дістались в міцні руки, тоді буває що курс починає знов зростати.

Але наука винайшла засіб і проти цього.

Керуюча рада вибирає синдикат. По доконаню зменшеню синдикат рішає, коли він видасть підписувачам їх акції.

А цей час він використовує на те, щоб подарувавши біржевим аґентам акції пятьсот спекулянтів підбадьорити підприємство. Вони піднімають тоді за кулісами і в паркеті страшний галас. Вони гонять дикі страшенно вгору. Вони вирвуть ноги одним одному з рук посвідки з великою надвишкою, акції не бачить біржи. Між тим показник курсу зазначує вищий кращий спосіб „гроші" і „товар".

Досвідчені люде знають, що це лише театральна війна, що хто хоче дати готівку, той може дістати з самого жерела стільки акцій по означеній цінї, скільки він захоче; а контрміни чигає лише на хвилю, щоб нутися між грачами на підвищення і придавити акції цього підприємства та закупити їх за смішно низьку ціну.

Втрачає в цій грі більш маленький капіталіст, який пішов танцювати на сливаку страшний бакхичний галас. Золотого тельця витяг з шуфляди його капітал давно, не значні проценти; а хто пішов на приваду, тому вибух контрміни лишає добрі синці на спині, і він тікає, полишивши свої акції і невідшкодовані втрати, як рак ногу, дякуючи богови, що йому лишились принаймні чоботи.

Так ідуть справи на біржі.

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

Матвій Костишин

ВЕРХОВИНЦІ

(З днів відродження Української влади на Україні)

Реве-стогне хуртовина
Від сяну до Дону,
Ворог тіснесь на Вкраїну
Та радить по свому.

Загарбує кровавцю.
В коріни рубнує.
Народ бачить своє лихо,
Кругом ся бунтує.

Там зібралися повстанці,
Вже і полки мають,
Ідуть сміло на ворога,
Про життє не дбають.

Ідуть сміло і завзято,
Щоб волю здобути
Або голову покласти,
Більш не повернути.

Як дивитись, що ворогу
Бенкетують всюди,
Від голоду, мов собаки,
Гибають люди.

Чи то орел сизорокий
В степу залрімався?
Чи то сокіл в темнім гаю
На добре проспався?

То не орел, то не сокіл
Іде крізь Полтаву,
Тай до Києва прямує
Здобувати славу.

Тільки Гетьман Скоропадський
З Німцями вступає
Тай закони по Вкраїні
Кругом розсилає.

Пише закони, а Німець
Гетьману диктує,
Німця військо на Україні
Вже господарує.

Що попадеся під руки,
То не пропливе,
Скоропадський добре бачить
Тай не відзвеся.

Мовчить, немов заніміли,
Ні чичирк не скаже,
Не спитає він у Німця,
Нащо береш, враже?

Бо не дармо его Німці
Гетьманом зробили,
Щоб остав для них покірний
Они з нього жили.

Не так з нього
А-з мужика
Могли шкіру дерти,
А він собі сидів мовчки
До самої смерди.

Та всміхалось єму щастє
А уряд громадський
Почванився, що в них сидить
Гетьман Скоропадський,

Бо Московщина розпалась,
Миколи не стало,
А Керенському у Москві
Прихильників мало.

Щоб назбрав сил Московсь.
Гетьманство розбити [ких
Тай Україну в Москалі
Знов заосмотрити.

Сидить Гетьман Скоропад.
Сидить, розвиває [ський
Що діеся на Україні,
Не бачить, не знає.

Що тай Німець пограбував,
Народ голодує..
Тай не ливо, що довкруги
Сам себе бунтує.

Вибирають депутати,
Щоб йшли голосити,
До Гетьмана, для мужиків
Ласки попросити.

Пішли з Київа депутати,
Пішли — та вернули,
А попали від Гетьмана
Ошиєє почули.

Тільки всего: щоби ждати..
Ось яка обнуда:
Не сказав він, чи-то ласки,
Чи страшного суда.

Так відправив депутати
Гетьман Україні:
„Скачи враже як пан каже"
Мужик нехай гніє...

Розійшлися скоро вісті
На всю Україну,
Що цілий край, Скоропадський
Обернув в руїну.

У Полтаві, Чернігові,
Славнім чигирині
У Харкові на Волині
Кривавили Ще нині.

Зруйнували Гетьманщину,
Він мовляє не дбає
Лише з Німцями на здоровлє,
Вище попиває.

У твердо мужицьку шкіру
З Німцями торгує,
Не питає, що Україна
Кругом гниє.

Скрилось сонце, настав вечір
Зійскрились зорі,
Сидить мовчки Скоропадський
На всому престолі.

Брови в него насупились,
Думає глубоко,
Вже і місяць круглолиций
Підбився високо.

Нагло сплющолися очи
Ссить він: що труситься,
А під ним Четьманське крісло
До долу валиться.

Прокинувся: кругом глянув
Сталу важко в грудн,
Ви думає, сам не знає,
Що то з того буде.

Дався чути гуркіт крісла
Що се?... розважає,
Що за лихо? аж тут сотник
Двері відчиняє...

І до него... Ох!... Гетьмане!
Лихо!... з нами лихо!...
Повстанці нас обступили
Утікаймо тихо...

Кинувсь Гетьман Скоропад.
Ратунку шукати, [ський
Висуваєсь тихисенько
З пишної палати.

Прощає він старий Київ,
Рідну Україну,
Йде на ласку у чужий край
В стару Німеччину.

Закипіло по Україні,
Неначе Содома
Знов невинно журчить кровця
Бенкетують в доми...

В Полтавщині та в Одесі
Павленко газдує,
Через Волинь в Галичину
Петлюра вандрує.

Коло Києва Зелений
Отаман зявився,
Недобившись свої мети
І так заспітався.

Напрям в кождого є инший,
Варбуються люди,
Сюди, туди, і не знають,
Що-то з того буде.

А Денікін бе завзято
За царскую владу,
Де перейде, лиш руїну
Оставить по заду.

На заході знов Петлюра
Дерся до нестями
Знищив сили, а нарешті
Братаєсь з ляхами.

За Житомир, та зРовна
Устроїв заміну,
Відлав ляхам на потому
Всхідну Галичину...

Затягліся ляцькі бонди,
Бенкет устроїли.
На бенкеті могилами
Лани устелили.

Таких славних вреховодців
Україна мала.
Розлетілись по чужині
Ся сиротою стала.

Ворогиї загарбали
Тай господарують:
Орють лани нашим братом
Гучно бенкетують.

Бенкетуйте, вороженьки!.
Час кінцеви прийде,
Коли сонце правди й волі
На Україні зійде!

ФАРМИ!

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

На продаж фарма 100 акрів, сад, ліс, дім на 14 кімнат 1-4 дроті будинки, машинерія, 3 корови, кінь, 150 курів. Ціна $3100, готівкою $1500. 15-

Фарма 100 акрів, сад, ліс, дім на 8 кімнат, 5 инших будинків, машинерія, ріки, вода в хаті, 9 штук худоби, 2 корови, 500 курів, 3 міль до міста, школа близько, 40 акрів орного поля. Ціна $5800, готівкою $1800.

F. FILANOWSKY,
107 E. 34. Marks Pl., E. 8th Street,
New York City.

ЄСЛИ ВЗ ЗАДУМУЄТЕ

купити який бизнес, як ресторацию, гросериєю, бучерню, сальон, готель або який інший, так завіть або напишіть до мене, є мене богато ріжного рода бизнесів до вибору.

Продаю також фарми і доми по умірковавій ціні.

Маємо фарму до спрозання бизнеси і доми та фарми за пристойну кошсовну.

Офісові години від 10. рано до 9. вечером.

WALTER KOSTETSKY,
Notary Public, Business and Real Estate Broker.
4457 Germantown Av., Philadelphia, Pa.

ПОТРЕБУЄМО ЩЕ 33 РОДИН в BOUND BROOK, N. J.

Зуміюючі о хаті з двома по 10 акрів найлучшої землі огороджої або хм готівку при купні. Вибір хат о 4, 5 і 6 кімнатах і більше, пивниці бетонові під хатами, а хатах найновійші уряджені. 15-17

J. KRIWANSKY,
199 Main Street, Nyack City, N. Y.

ПОЗІР! ДЕТРОИТ І ОКОЛИЦЯ. ПОЗІР!

ВЕЛИЧАВЕ ВІНЕ

УСТРОЮЄ СІЧ ІМ. Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО, СОТНЯ 17.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 23. ВЕРЕСНЯ С. Р.

В УКР. ГАЛІ при SICOTTE AVE.

Початок о годині 1-шій по полудни.

Віне буде в справі будови Січового Укр. Народнього Дому І Школи.

Промовляти буде Головний Отаман Січ. Орг. др. С. Гриневецький Шікаго, недавно прибувший з старого краю сотник Кар. Арий Фелятвич і місцевий громадянин Кісіль. 216.18

В кім беться українська кров, проситься прийти на це віче

ДОПИСІ

МИННЕАПОЛИС, МИНН.

$4.000 на „Народній Дім" в Миннеаполис.

Хто буває по наших народних зборах, мітінгах і т. п. той з гори може сказати, що наслухаєсь „великих слів великої силу", а наслідки всіх цьаких слів будуть дуже незначні. Так воно водиться в наших громад. Але нащасте, трохи инакше діється в нашій миннеаполській громаді. Читачі „Свободи" могли перконатись по коротких а річевих звітах із нашої громади, що в нас мало слів а за се є діла, як поміч студентам, народний податок і всі другі народні справи. Поза загально-народними справами не забуває наша громада і за чисто льокальні, народно-організаційні. Декілька свідомійших одиниць, розуміючи вагу „народного дому", як збірного організаційного пункта, скликали на день 26. серпня 1923 р. народні збори. На зборах промовляли місцеві громадяни. Всі бесіди були короткі та за се високо патріотичні, ядерні і річеві. Слухаючи сих скромних бесід, малось враїнне, що бесідники глубоко переконані в правді, яку говорять та що за словами пійдуть діла. І враїнне не завело. Вже по першій колекті на дім начислено $4.000 (чотири тисячі)! Крім сего обібрано до сеї справи ще осібних колекторів, які мають пійти від хати до хати. На зборах вибрано слідуючу президію:

Григорій Пастушенко, голова; Іван Коцюба, заст. голови; Микола Грубрин, секр. рекорд.; о. В. Гривнак, секр. фін.; Петро Андрущак, касієр; Петро Бутрин, заст. касієра; Іван Сухорович, Петро Гайва, Яків Грубрин, Тимко Квасний, колектори; Антін Процай, Іван Якимів, Стефан Коцюба, контрольори.

Ще одно треба піднести. Збори гляділи на справу „Народного Дому" з практичного становища. Вибраний під купівлю дім є в гарному положенню, сам на три поверхи, з яких на першому два склепи, на другому чотири апартаменти а на третому галя. Такий дім легко виплатить себе в дуже короткому часі. Крім сего примістить всі місцеві українські установи, діточу школу і розсіяні гуртки молодежи, — одним словом, надасть всему життю в Миннеаполис більшого темпа. Хоть початки дуже гарні і є певні вигляди на будуче, то ще богато треба жертв і праці, щоби розпочате діло увінчалось повним успіхом. Я переконаний, що миннеапольскі громадяни доважуть свого і розпочате гарне діло доведуть до найкращого кінця. Все не було випадку щоби Миннеаполис завів. Громадяни, які не були на зборах, доложать свої жертви на дім а новозбираний виділ поведе справу як найкраще. Громада великий чоловік і хто виступає проти її волі, рада своєї амбіції, є кирпичним і такий далеко не зайде. Хай не буде ніодного в Миннеаполис, який би не зложив жертви на „Народний Дім". Хай зложить кождий, хто що може, але кождий. І коли ми всі зложимо то через кілька неділь в нас буде свій дім, галя і школа. Ми будемо мати в Миннеаполис свою народню твердиню, відки буде розходитись світло правди і любови до свого рідного. Тож до роботи! Всі враз!

Микола Грубрин,
рекорд. секретар.

ТОРОНТО ,ОНТ., КАНАДА.

Український Хор співає на Канадійській Національній Виставі в Торонто.

Канадійська Національна Виставка, де Вистава, яку тільки Канадіяни потрафлять уявитувати що року. Порівнять її можемо з виставами світовими, як в Сан Франціско, в 1915 році. Продукт цілої Канади, бо також і з Англії, а часами навіть як сього року, з Мексика та Куби, представлений тут, і сьому поверх міліон народа приглядається. Дивляться на це все не тільки Канадійці, але й народи цілого світа приїздять, щоб побачити вистану.

І тому то треба згадати і нам про цю виставу, і не тільки щоб згадати але зашкавитись нею, і по змозі на слідуючі літа взяти в ній участь.

Канадійське Товариство для поширювання музики прислало відозву Українцям в Торонто, ще минулого року, просячи, щоб Українці взяли участь у виставі, так з народними виставками, котрі цікавлять Англійців, як і з українським хором, українськими піснями. І у відповідь, помимо дуже неприязного відношення торонтських большевиків українські вишивки заняли місце на виставі, а на виставовій площі співав український хор.

Це зробило велике враження на инші народи, і вже з початком літа, цего року, зі всіх сторін Канади приходили запити до бюра для поширення музики, чи український хор буде знова співати.

Голова Бюра, Мр. Еткинсон, зараз удався до відповідних осіб межи Українцями, і просив щоби Український хор знова співав на виставовій площі. Справою занялись д. В. Кухта і д. М. Юречків.

Зорганізовано хор, і негаючись всі співаки учились ріжних пісень та очікували хвилі, коли мають представити українську пісню тисячам народу ріжних націй.

В кінци прийшов назначений час, день 30-го серпня і вже від полудня почали сходитись співаки на виставову площу. Дівчата в пишних українських строях, мущини в гордих козацьких, що викликало надзвичайне зацікавлення, і мов чаруючи, тягло за собою сотки народа.

І на початок залунала пісня, пісня наших прадідів-козаків, пісня наших материй, пісня нашого серця. Незвичайна тишина запанувала довкруги межи слухачами, бо не хотіли пропустити ані одної стрічки ні одного такту. Народ цікавила пісня, котрої вони не розуміли, але по їх обличчю видно було що вони наче відчували слова та настрій пісень.

Сім разів виступав український хор в ріжних місцях площі і сім разі лунали грімкі оплески слухачів. Репорте заходили час від часу, щоб узяти знимки, а професори музики ходили за хором безнастанно, щоб могли затямити нові для них арії, новий ритм, та новий мислість пісні.

„А коли на останку — пише торонтойска часопись — співаки заспівали нам в нашій мові англійський національний гимн, серця наші не всилі були видержати, наші серцеві нервиженя тріслі і ми відчули глибоку пошану і подяку для співаків."

Хором проводив д. М. Юречків, а пояснення подав д. В. Кухта. Деякі часописі, критикучи співаків, виразно зазначують, що хотяй ефектів артистичних не було, але всетаки пісні вийшли надзвичайно добре, щодо ритму і такту, та загального вислову.

Честь належиться тим, що доложили своїх сил, не зважаючи на труд; слава належиться їм за те, що не відказались представити Канадійцям, що хотяй доля занесла нас по за кордони світа, то всетаки Українська пісня живе, український рід, істнує та відновляється в новому поколінню.

Поляки належиться добродіям В. Кухті і М. Юречкову за те, що постарались зорганізувати і повести український хор.

А від цеї пори повинні українські диригенти цілої Канади постарались о те, щоб на слідуючий рік хор був сильнійший та складався з як найліпших співаків цілої Канади.

Українець.

ТЕЛЕГРАМА ОБЄДНАННЯ ДО ЛІГИ НАРОДІВ

Обєднане Українських Організацій в Америці висилає до Ліги Народів у Женеві слідуючу телеграму:

The undersigned Organization calls the attention of the Council of the League of Nations to the situation of the Ukrainian lands under Poland, namely:

1. It protests against the decision of the Conference of Ambassadors of March 14, 1923, allotting to Poland the Ukrainian territories west of the boundary of the Treaty of Riga, that is, Galicia, Volin, Cholm, Pidlashe and Polyse.

a) This decision is a violation of the right of the self-determination of nations and a sanction of force, since Poland conquered the Ukrainian territories against the will of the Ukrainian people who formed their own government.

b) As to Galicia this decision is a violation of obligations which the Supreme Council in their decision of June 25, 1919, under the third and fourth articles specified that Galicia will be given temporarily under civilian administration of Poland as a separate autonomous territory, and that the people of that country will be granted an opportunity to execute the right of self-determination.

2. Calls your attention to the fact that the Ukrainian people in these territories have no protection of their national existence.

a) Though specified in the decision of the Conference of Ambassadors, Poland agreed that the ethnographical conditions in the eastern part of Galicia demand self-governing regime. Poland gives no thought to self-government of Galicia.

A separate the Amnesty Act of July 25, 1923, had for its object to prevent the returning to their land of all those who took active part against Poland for the national independence of Galicia.

b) The conference of the allied nations and Poland of June 28, 1919, regarding the protection of the national minorities had in mind ethnographical Poland with small national minorities, and for that reason its decisions cannot protect an eight million Ukrainian population, which in population and territories exceeds many European countries.

c) The Polish government does not observe the resolutions of this conference towards the Ukrainian people but in every way tries to exterminate Ukrainian culture and polonize the Ukrainian lands.

3. Asks the Council of the League of Nations to take the Ukrainian nation under their protection and give redparation for the injustice done to Galicia by the decision of the Conference of Ambassadors of March 14, 1923.

4. Declares that the Ukrainian people will never consent to be allotted to Poland of their land and will not cease to struggle for restitution of the State of their own. It depends upon the League of Nations whether the Ukrainian nation will obtain this object through international justice or through an appeal to force and arms.

United Ukrainian Organizations of United States.

По українськи вона звучить:

Підписана організація звертає увагу Загальних Зборів Союза Націй на положення українських земель під Польщею, а саме:

1) Протестує проти рішення Ради Амбасадорів з 14. марта, 1923, яким признано Польщі українські землі на захід від лінії рижського договору, себто Галичину, Волинь, Холмщину, Підляшє й Полісє.

а) Се рішенне являється зломаним права самовизначення народів і санкцією насильства, бо Польща заволоділа сі українські землі проти волі українського народу, який утворив свою власну державу.

б) Зокрема щодо Галичини се рішенне являється зломаним зобовязання, яке Найвисша Рада дала мирному тому кроку в рішенню з 25. червня, 1919, де в точках 3-ій і 4-ій говориться, що Галичина буде тільки тимчасово віддана під цивільну адміністрацию Польщі як окрема автономна територія, та що населенне того краю одержить змогу виконати право самовизначення.

2) Звертає увагу на те, що український нарід на тих землях не має ніякої охорони свого національного істнования.

а) Хоч сказано в рішенню Ради Амбасадорів „Польща признала, що етнографічні умови відносно східної части Галичини вимагають самоуправного устрою", одначе про якунебудь самоуправу Галичини Польща не думає.

Зокрема закон про амнестію з 25. липня, 1923, має за ціль унеможливити поворот до краю всім тим, що боролись проти Польщі за державну незалежність Галичини.

б) Договір між головними державами антанти і Польщею з 28. червня, 1919, про охорону національних меншостий мав на увазі етнографічну Польщу з невеликими національними меншостями і тому не може вважатись охороною для 8-мільонового українського населення яке численною своєї території і своїм числом перевисшає богато европейских держав.

в) Польське правительство не сповняє у відношенню до українського населення навіть постанов сього договору, тілько старається по всяке дає до знищення української культури і до полонізації українських земель.

3) Просить збір Ліги Народів взяти охорону українській нарід під Польщею і направити кривду, заподіяну йому рішенням Ради Амбасадорів з 14. марта, 1923.

4) Заявляє, що український нарід ніколи не погодиться з приналежністю до Польщі і не покине боротьби за відзискну власної держави. Від Ліги Народів залежить, чи український нарід осягне сю ціль мирною міжнародньої справедливости, чи остаться тому тільки шлях до оружної сили.

Обєднане Українських Організацій в Америці.

Українська Національна Аптека
Спорожнена наскорше, що
Ціна Ліків Знижена
T. J. SITCOV CO.
250 S. 4th Street,
Philadelphia, Pa.

З ГРОМАДИ І ГРОМАДИ!

В залученню посилаю від Українського тов. Січ, У. Н. С. 282 в Сиракюз, Н. Й. два „Мові Ордери" на загальну суму стоїнтьдесять дол. (160.00)

Часть цих гроший походить з балю $120.95, а часть з Народного Податку $39.05, разом $160.00.

Сю суму прошу розділити як слідує:

На школу в с. Краю	60.00
На Інвалідів	50.00
На боротьбу з Ляхами	50.00

Остаюсь з поважанням,

І. Лесюк, секр.

А ось що діється в инший!

Світлий Заряде!

В тім листі найдете посвідку на 5.00, це жертви на Рідну Школу. Зложили: Гр. Брибицький 4.00, Гар. Федоришин 1.00. Коли попередня збірка ще не проголошена, то прошу проголосити разом і ту.

В попереднім листі я нічо не писала, бо не мала часу, а тепер хочу дещо написати, які тут є обставини в Ст. Пол. Тут Українців є троха, але що з того, коли не одного духа. Богато поперенначувалися навіть не хочуть знати про Україну кажуть: а мені Україна що дала? Оден казав: на що тепер збирати, коли держави нема, а його жінка каже, що це все не правда, що часописи пишуть, каже, що там в краю Поляки не боронять учитися по руське, навіть посвідчилася своїм сином. Я не хочу нікому дорогти, але серце болить, як наші денекотрі не знають цінити свого. Мушу вже висказати все, що тяжить на серци. Буде мабуть вже 30 тир роки. Я дістала від Українського Червоного Хреста з Канади, щоби занятись збіркою на сироти до краю. Я не відмовилась від цего і пішла де живуть наші і одно по других казали, де хто мешкає. Я прийшла до тої хати і сказала по що я прийшла, а она говорять до мене по польське, „Я купілам польскі ліберті бонд" і плацем колекту до косьцола і належим до братства". А мені якби ніж в серце встромив. І не дала нічо! Так наші люди підпомагають ворогів. Діти свої посилають до їх шкулек і самі позабували по українське говорити. Правда є трохи свідомих, котрі розуміють справу, лише одно лихо, що у нас нема жадної організації і церкви тоже нема, так деякі збірки то даємо до Миннеаполсі і Народний Податок там також платимо. Бо се що свідомійші, так за ними не треба ходити они самі занесуть. І вони нарікають на антанту і Бог зна на кого, але самі помочі не хочуть. Коб вареники були готові тоб зїли, але помощи не ма кому. Та не всі сплять, є і щирі працьовники які не дадуть пропасти свому народові в ляцьких вузурах. З глибоким поважанням

Катруся Кажмар,
Ст. Пол. Мінн.

Хвальний Заряде! Правдоподібно від довшого часу ждете відомосий від Ліги Горжан в справі і діяльности. Просить, ся приняти до відома, що горячий літний час а переважно в місті Ню Йорку не тозваляє на ширшу діяльність.

Завданнем Ліги було і єсть працювати без найменьшого упину, однак час не всегда сприяє. Проситься за тим не числити нам за зле в прининенню деяких обовязків, а прийміть до ласкавого відома, що на слідуючий тиждень повинніченно рахунків постараємось надіслати Дар Цвітів на Рідню Школу.

Щоби бодай в части умножити працю Обєднання, пересилаєм в залученню дещо зібраного податку, в кріпкою надією, що в часі літньої проволоки. В залученю чек на 436.00 з чого Народного пр. 24.00, Політичним вязням на цигарки 12.00 а 400.00 на видатки боротьбу. Желаючи кращого успіху в тягу дальшої народної роботи вірим, що політичною карностю та обопільною роботою єдиностю пожертвовання братів в рідному краю, дійдем в коротці до бажаної цілі Вільної України.

Є товариським привітом.

Виділ Ліги Горжан,

П. Сокальчук, секр.

Обєднане Українських Організацій в Америці.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ свого брата Анди Мухнів, десь замешкав в Детроит, Канада. Походить з Кобиволок, пов. Теребовля. Десять літ не маю ніякої жадної вісти. Прошу тих, котрі вже знали, написати на слідуючу адресу: **Міньо Ф. Мухній, 320 W. 52nd Street, New York City.** 15.21

НА ПРОДАЖ або до пирентовання на 9 місяця ресторант вряз з дома великими кімнатами. Інтерес добрий через цілий рік, удиня бизнесова і достатися під ч. **139 So. New York Ave. Atlantic City, N. J.** 15-16

УВАГА! Хто з читачів „Свободи" не дістав до сего часу від нас жадну газиту з фотографіями, простимо ся, що прислати докладний задаток і 2 ц. марку, а отримаєте такий дарм. Адресуйте **LEON INSTITUTE, 131 W. 39th St., New York City.** 09-10

ПОШУКУЮ свого мужа Василя Стецюка з села Зелена, повіт Ніжин Гал. Находиться в Америці. Хтобнь знав де він перебуває, прошу подати мені його тому адресу, або дати знакомого, або сам дорогти до мужа прошу тебе, дай о собі знати. Адреса моя: **Paraskewia Stychuk,** селянка, повіт Бучач, Галичина. Могу знакомого: **Alex Gadz, 108 Selkirk Street Buffalo, N. Y.** 14-17

УКРАЇНСЬКА греко-католицька парохія св. Петра і Павла в Монессен Па. пошукує доброчинця, умиючого проводити хор, школу парохіяльну, учити представлення. Платня після угоди. Зголошення слати до п. Григорий Лазар **P. O. Box 285, Monessen Pa.** 14-16

НА ПРОДАЖ

Гросерия і бучерня з всіма приладами або заміняю за добрий дім. Інтерес виробленний. Голоситися до

JOE SMITH,
77 Klein St., Rochester, N. Y.

Tel. Stuyvesant 2097

ДР. МЕД. МУСІЙ КАДЕЦЬ

перенїс свій офіс на
216 SECOND AVE., NEW YORK
між 13. а 14 улицею
Приймає що дня від 9—12; 6—8.
В неділю від 9—1.

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

як легкого, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, висиснення нервів, ревматизм, острі нервові і хронічні недуги.

Порада даром.

Dr. ZINS

110 E. 16 ST., NEW YORK

Межи 4th Ave. а Irving Place
Годинн від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ

спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.

DR. B. HOHENBERG
203 EAST. 13th STREET
між 3-ої Ейнє.
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4032

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

Нині наїмитися по чужих шторах. Тепер маємо свій український шторн, де можете набути ріжні у-Ла. для мущин і дітий. Маємо великий вибір убрань, плащів, сподень, шапок та другі потрібні річи. Ціни тяньші о 25% як по других шторах. Годящі! Підвайте своїх кодні. Наш товар першої класи. Завіть і переконайтеся. 15-16

MICH. WERCHOLAK, властитель.
853 East Washington Avenue,
corner East Main street,
BRIDGEPORT, CONN.

МАГАЗИН І ШКОЛА МУЗИКИ

Українські потребовання

Еко рекламації в второй сторонї Цілого або окремі мелодії, тексти, телефонуйте до МУЗИКИ, повинайте гроші.

2187 W. CHICLEO AVE.
Tel. Seeley 4252 & 4252